

М.О. Баймуратов,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри політичних і правових наук
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського,
Заслужений діяч науки і техніки
baymuratov@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4131-1070

В.П. Ожерельєв,
аспірант кафедри філософії
Національного університету
«Одеська юридична академія»
halsband.v@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9752-0392

**РОЛЬ ДОКТРИНИ «RULES-BASED INTERNATIONAL ORDER» В
СТАНОВЛЕННІ НОРМ ПРАВА:
АНАЛІЗ В КОНТЕКСТІ ПРОЕКЦІЇ НА МОДЕЛІ НООСФЕРИ**

M. O. Baimuratov,
Doctor of Law, Professor,
Professor of Political and Legal Sciences
South Ukrainian national
KD Ushinsky Pedagogical University,
Honored Worker of Science and Technology
baymuratov@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4131-1070

V. P. Ozhereliev,
Post-graduate student of the
Department of Philosophy
National University
«Odesa Law Academy»
halsband.v@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9752-0392

**THE ROLE OF THE RULES-BASED INTERNATIONAL ORDER DOCTRINE IN THE
FORMATION OF RULES OF LAW:
ANALYSIS IN THE CONTEXT OF PROJECTION ON THE NOOSPHERE MODEL**

У цій статті в історіографічно-правовому аспекті в контексті проекції на глобальну топологічну інформаційно-правову Модель ноосфери автори розглядають взаємодії між концептуальними структурними складовими світової цивілізаційно-правової системи, як елементами єдиної Правової тріади: «порядок –

правила – право». У змістовному розумінні дані смислові терміно-категорії «порядок», «правила» і «право» є понятійним фундаментом доктрини «Rules-based international order» (RBIO), назва якої означає «міжнародний (світовий) порядок, заснований на правилах», і «міжнародної системи, яка заснована на правилах» – «The rule based international system» (RBIS). Дослідження взаємодій між компонентами Правової тріади має величезне значення для вивчення процесів становлення норм права, особливо в глобальних системах міжнародного публічного права і муніципального права, а також в міжнародно-правовому прогнозуванні.

Встановлено, що сучасний збалансований стан ІП-структури ноосфери, згідно Моделі, який історично склався, є проявом тих самих «порядку і правил», що природно сформувалися в процесі зміни типів (форм) світового порядку, які відображені в тріаді «порядок – правила – право», що відповідає уявленням про RBIS і RBIO. Їх слід виконувати для запобігання імплузії (внутрішньої деструкції) оболонково-ядерної ІП-структури ноосфери, своєчасно нівелювати тенденції до автаркії суб'єктів міжнародного публічного права ядра ноосфери у вигляді Росії і Китаю, а також щоб уникнути загрози повного переформатування «християнського світового порядку» в «ісламський світовий порядок».

Тому для всебічного вивчення ролі доктрини RBIO в реалізації норм права об'єктивно необхідним виступає глибокий – інклюзивний аналіз динамічних процесів в тріаді «порядок – правила – право». Його неможливо здійснювати без дослідження архаїчних причин виникнення і розвитку міжнародного публічного і муніципального права, які мали місце на зламі XV-XVI століть в руслі формування глобальної топологічної двоконтурної оболонково-ядерної інформаційно-правової структури в системі ноосфери. З цією метою автори використовують розроблену ними біполярну Модель ноосфери, яка за допомогою понять про топології глобального інформаційно-правового простору дозволяє визначити природні тенденції і виявити природні механізми підтримки примата англосаксонського права в глобальному масштабі, в контексті уявлень про RBIO і RBIS.

Дана методологія скерована на збереження стійкого розвитку світової цивілізації, яка в концепції Моделі представлена з одного боку: системо утворюючими компонентами оболонки ноосфери – суб'єктами міжнародного публічного права у вигляді США, Великої Британії, держав-членів Британської співдружності і їх сателітів, а з іншого боку – системо утворюючими компонентами ядра ноосфери: Росією, Індією і Китаєм. Особливе значення дана методологія набуває в умовах прояву тенденцій до переформатування ІП-структури ноосфери: заміни архаїчної системи «християнського світового порядку» і його сучасної форми ліберального світового порядку – на «ісламський світовий порядок», що вимагає корекції ціннісних інструментів міжнародного публічного і муніципального права, які історично склалися на основі традиційних понять про RBIS-RBIO і системи англосаксонського права.

Ключові слова: міжнародне публічне право, муніципальне право, світовий порядок, глобальна топологічна інформаційно-правова Модель ноосфери, єдина Правова тріада: «порядок – правила – право», «міжнародний (світовий) порядок, заснований на правилах», «міжнародна система, яка заснована на правилах».

In this article, in the historiographical and legal aspect in the context of projection on a global topological information and noosphere, the authors consider the interaction between the conceptual structural components of the world civilization and legal system, as elements of a single legal triad: "Order-Rules-Law". In the meaningful sense, the terms of the terms "order", "rules" and "law" are the conceptual foundation of the doctrine "Rules-Based International Order" (RBIO), the name of which means "International (world) order based on the rules", and The International System Based on the Rules – The Rule Based International System (RBIS). The study of interactions between the components of the legal triad is of great importance for the study of the processes of formation of rules of law, especially in global systems of public international law and municipal law, as well as in international legal forecasting.

It is established that the modern balanced state of the IP-structure of the noosphere, according to the model that has historically developed, is a manifestation of the same "order and rules", which were naturally formed in the process of changing the types (forms) of the world order, which are reflected in the triad «Order-rules-rules-Right» that corresponds to the perceptions of Rbis and Rbio. They should be performed to prevent implosion (internal destruction) of the nuclear structure of the Noosphere, timely eliminate tendencies to autarcy entities of the nuclear of the Noosphere in the form of Russia and China, as well as to avoid the threat of complete reformatting of the "Christian world" "Islamic World Order".

Therefore, for a comprehensive study of the role of RBIO doctrine in the implementation of the rules of law, an objectively necessary is a deep – inclusive analysis of dynamic processes in the triad "Order – Rules – Law". It cannot be carried out without the study of archaic causes and development of public and municipal law, which took place at the turn of the XV-XVI centuries in line with the formation of a global topological double-circuit cone-nuclear information-law structure in the noosphere system. To this end, the authors use the bipolar model of the noosphere developed by them, which with the help of concepts about the topology of the global information and legal space allows to identify natural tendencies and identify natural mechanisms of support for the primate of Anglo-Saxon law on a global scale, in the context of ideas about RBIO and RBIS.

This methodology is aimed at preserving the sustainable development of world civilization, which in the concept of the model is represented on the one hand: system forming components of the noosphere shell-subjects of international public law in the form of the US Sides-System forming components of the nucleus of the Noosphere: Russia, India and China. This methodology is of particular importance in the conditions of manifestation of tendencies to reformat the IP structure of the noosphere: replacement of the archaic system of the "Christian world order" and its modern form of liberal world order-for "Islamic world order", which requires the correction of value instruments of international public and municipal law, which have historically formed on the basis of traditional concepts of Rbis-Rbio and the Anglo-Saxon law system.

Keywords: public international law, municipal law, world order, global topological information and legal model of the noosphere, a single legal triad: "Order-Rules-Law", "International (World) Order Based on Rules", "International System, which Based on the Rules".

Постановка проблеми. У цій статті в історіографічно-правовому аспекті в контексті проєкції на глобальну топологічну інформаційно-правову Модель

ноосфери (далі – Модель), автори розглядають взаємодії між концептуальними структурними складовими світової цивілізаційно-правової системи, як елементами єдиної Правової тріади: «порядок – правила – право» [1; 2; 3; 4; 5; 6]. У змістовному розумінні дані смислові терміно-категорії «порядок», «правила» і «право» є понятійним фундаментом доктрини «Rules-based international order» (далі – RBIO), назва якої означає «міжнародний (світовий) порядок, заснований на правилах», і «міжнародної системи, яка заснована на правилах» – «The rule based international system» (далі – RBIS) [7; 8; 9; 10; 11]. Дослідження взаємодій між компонентами Правової тріади має величезне значення для вивчення процесів становлення норм права, особливо в глобальних системах міжнародного публічного права (далі – МПП) і муніципального права (далі – МЦП), а також в міжнародно-правовому прогнозуванні (далі – МП-прогнозуванні) [12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19].

Необхідно зазначити, що доктрина RBIO отримала в перші два десятиліття ХХІ століття велике поширення в політичній і дипломатичній практиці, де вона перетворилася на потужний інструмент західних держав, в першу чергу, – США, для впливу санкціями на своїх стратегічних конкурентів, перш за все, на Росію і Китай. Це сталося через грубе порушення Росією і Китаєм архаїчно сформованих «порядку» і «правил», які почали формуватися ще в епоху «великих географічних відкриттів» на рубежі XV-XVI століть, одночасно з початком правової глобалізації – розвитком світової геополітичної цивілізаційно-правової системи [1; 3, с. 33-62; 20; 21; 22; 23], [24, с. 58], [25, с.60-61], [26], [27], [28, с. 23-24].

Даний феномен привернув до себе особливу увагу світової громадськості, як метод досягнення «балансу сил» в цивілізаційно-правовій системі на основі взаємодії «м'якої» (США і їх стратегічні партнери) і «жорсткої» (Росія і Китай) сили. Відповідно до принципу «feet-back», зворотний негативний зв'язок в глобальній цивілізаційно-правовій системі визначає формування «м'якої» сили для стримування «жорсткої» сили і створення «балансу сил», як регулятора рівноваги в системі, що функціонально запобігає позитивній ентропії, яка є ознакою розвитку деструктивних процесів. Вони пов'язані з порушенням впорядкованості і традиційних правил взаємодії цивілізаційно-правових структур в просторі ноосфери, а також подальшим руйнуванням природної архаїчної просторової конфігурації, що історично склалася в світового порядку в цілому [29; 30; 31; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 39].

Було встановлено, що для аналізу даних процесів і явищ доцільно використовувати Модель ноосфери, а точніше, «глобальну топологічну двоконтурну оболонково-ядерну інформаційно-правову модель ноосфери», яка являє собою новаторську розробку авторів цієї статті. Первинною метою її створення було розвиток ефективних наукових методів для достовірного МП-прогнозування, в першу чергу, в області МПП і МЦП [1; 4; 5; 6; 40; 41; 42]. Модель відображає природну інформаційно-правову структуру (далі – ІП-структуру) ноосфери і побудована на концептуальних принципах, в основі яких лежать наукові уявлення про природну біполярність існуючого світового порядку у вигляді ІП-структур «ядра» і «оболонки» ноосфери. Згідно Моделі, системно утворюючими компонентами «ядра» ноосфери є основні суб'єкти МПП – Росія, Індія і Китай, а до складу «оболонки» ноосфери входять системоутворюючі компоненти – основні суб'єкти МПП – США, Велика Британія, Канада, Австралія і Нова Зеландія. Це відповідає дефініції існування біполярності у вигляді

позитивних і негативних зарядів, а також оболонково-ядерної будови матерії на різних системних рівнях природи. Даний підхід до моделювання ноосфери не тільки відображає науковий принцип подібності в будові і функціях речових об'єктів на різних системних рівнях природи, а й вказує на природні закономірності в процесі виникнення, становлення і розвитку ІІІ-структури ноосфери. Принцип подібності в природі проявляється у вигляді атомів з позитивно зарядженими протонами в ядрі і негативно зарядженими електронами в оболонці атома, північного і південного магнітних полюсів Землі, в оболонково-ядерній будові живих клітин, а також галактичних і метagalactic об'єктів у Всесвіті [4; 5; 6; 43; 44; 45].

Для вирішення поставленого завдання по створенню Моделі був використаний апарат математичних наук, зокрема топології і теорії графів, поняття про гомології і гомотопії природних об'єктів – структур і систем, уявлення про теорію груп та напівгруп [46; 47; 48; 49; 50; 51]. Це дозволило сформулювати комплексний напрямок досліджень на основі глобального цивілізаційного інформаційно-правового аналітичного підходу. В даний час, дана новація в процесі свого розвитку перетворилася в міждисциплінарну науку правового циклу – «юридичну ноосферологію». Аналітичний апарат даної науки, зокрема Модель ноосфери, автори мають намір застосувати і в дослідженні процесів в RBIS, і в оцінці ролі доктрини RBIO в становленні норм права [40; 41; 52; 53; 54].

Ставлення політиків і правознавців до доктрини RBIO в даний час коливається від безумовного схвалення до повного неприйняття. Однією з основних причин цього є відсутність в науці і політичній практиці єдиного уявлення про те, що, по суті, являє собою, по-перше, «світовий міжнародний порядок» і, по-друге, ті самі базисні «правила», на яких, на думку прихильників зазначеної концепції, він повинен існувати. Зазвичай, ці поняття до цих пір застосовуються без будь-яких пояснень, а там, де такі пояснення мають місце, їх не можна визнати задовільними. Вони висувуються фахівцями різного, здебільшого, неюридичної профілю при повному ігноруванні, як традицій – архаїки світового порядку, так і сучасних уявлень про топології ІІІ-структури ноосфери, як новації. При цьому, ще недостатньо враховується роль історіографії права у виникненні та формуванні систем МПП і МЦП, що в цілому не дозволяє по-новаторськи розвивати загальну теорію права і теорію міжнародного права [24; 25; 26; 28; 55; 56; 57; 58].

Однак, дана ситуація вказує лише на те, що інструменти і традиційні методи досліджень в загальній теорії права і теорії міжнародного права в сучасних умовах експоненціального розвитку існуючої світової цивілізаційно-правової системи є недостатньо ефективними. Тому, для вивчення такої глобальної багаторівневої правової системної проблеми, їм необхідно подальший розвиток на основі сучасних новаторських рішень, згідно з розробленою авторами Моделі ноосфери [4; 5; 6; 40; 41].

У зв'язку з тим, що співвідношення понять: «порядок», «правила» і «право», в додатку до устрою світової цивілізаційної системи, в сучасних наукових джерелах є або відсутні, або не мають переконливого тлумачення, автори планують дослідити і вирішити дану колізію методами нової міждисциплінарної науки – юридичної ноосферології [1; 3; 8; 11; 12; 17; 22; 40; 41].

В рамках запропонованого дослідження необхідно заповнити цю прогалину за допомогою наукового тлумачення понять про RBIS і RBIO, – в контексті проєкції

на історіографію процесу виникнення, становлення і розвитку топологічної ІІ-структури ноосфери, як глобальної матриці світового порядку – природної основи формування глобальної системи МПП і МЦП [4; 5; 6; 40; 41].

Вочевидь, що без залучення даних історичної геології про процес виникнення сучасної фізико-географічної картини світу, а також історіографічних даних, що висвітлюють процес освоєння людиною екологічного простору всієї нашої планети, неможливо зрозуміти, описати і пояснити природні закономірності формування, становлення і розвитку Правової тріади «порядок – правила – право» в світовій цивілізаційній системі [1; 24; 25; 26; 27; 28].

Тому в подальшій роботі автори мають намір приділити увагу дослідженням взаємодій і взаємовпливу складових Правової тріади «порядок – правило – право» в додатку до аналізу причин виникнення і розвитку деструктивних процесів на топологічному інформаційно-правовому різноманітті ноосфери, згідно Моделі. Це особливо актуально в цілях моніторингу «балансу сил», оскільки він взаємопов'язаний з явищем позитивної ентропії, ознаки розвитку якої завжди свідчать про початок загибелі природного – умовно рівноважної системи, зокрема, цивілізаційної інформаційно-правової системи ноосфери, для якої властивим є природний стан нестійкої рівноваги [59; 60; 61; 62].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. 1 вересня 2021 року, в результаті візиту Президента України Володимира Зеленського до США, було прийнято спільну заяву про стратегічне партнерство між США і Україною. У Частині 1-й цього Документа була відображена – чітко зафіксована – спільна прихильність США і України до неприпустимості насильницької зміни кордонів суверенних держав в ХХІ столітті в зв'язку з тим, що: «це ставить під загрозу світовий порядок, заснований на правилах» – RBIO [63].

З урахуванням сучасних тенденцій правової глобалізації, зокрема конституціоналізму, очевидно, що проблеми взаємодії «правил світового порядку» з нормами МПП і МЦП не можна досліджувати у відриві від сучасних уявлень про світову цивілізаційно-правову систему в цілому. Згідно Моделі, вона нерозривно пов'язана з походженням і розвитком ІІ-структури ноосфери, що також знаходить своє підтвердження в понятті про складну природну систему, – для якої, в умовах «балансу сил» при взаємодії «м'якої» та «жорсткої» сили, притаманний ефект зворотного зв'язку «feed-back» [1; 2; 4; 5; 6; 31; 32; 33; 64; 65].

Метод, який розроблений авторами для аналізу «балансу сил» з використанням наукових уявлень про RBIS і RBIO, в контексті проєкції на Моделю ноосфери, дозволяє достовірно визначати ступінь екзистенціальних загроз для світової цивілізації за допомогою моніторингу процесів в ІІ-структурі ноосфери. В даний час, відомості про подібні дослідження, крім наукових робіт, які ведуть автори даної статті, в науково-правовій періодиці відсутні.

Метою статті виступає опис практично-наукових можливостей використання Моделі ноосфери в додатку до аналізу глобальних цивілізаційно-правових процесів в Правовій тріаді «порядок – правила – право» з метою моніторингу «балансу сил» в ІІ-структурі ноосфери, згідно Моделі і поняттям про RBIS і RBIO, їх ролі в становленні норм права. Вважаємо це важливим та необхідним, враховуючи те, що:

– по-перше, для визначення ефективності «м'якої» відповіді США і Великої Британії, заснованої на доктрині RBIO, у відповідь на архаїчно «жорсткі» дії Росії і

Китаю за новітніми захопленнями просторових ресурсів ноосфери, що є загрозою для розвитку позитивної ентропії – деструктивних процесів в ІІ-структурі ноосфери, і

- по-друге, для визначення реальної геополітичної ролі і місця суверенної держави Україна у світовій цивілізаційно-правовій системі, так само як в RBIS, в умовах протистояння основних системоутворюючих суб'єктів МПП: США і Великої Британії – з Росією і Китаєм, що необхідно для вироблення стратегії і тактики в проведенні життєвоважливих конституційно-економічних реформ в країні.

Виклад основного матеріалу. Архіважливим актором, який визначає напрямок розвитку світової цивілізаційно-правової системи на всіх етапах її еволюції, є експансія біологічного виду *Homo sapiens* в екологічному просторі нашої планети, яка націлена на заволодіння різними ресурсами, в тому числі, в інформаційному і космічному просторі [25; 26; 27; 28; 66; 67; 68]. У глобальних масштабах це проявилось вже в епоху «великих географічних відкриттів»: захоплення, освоєння і узаконення володіння новими «нічийними заморськими територіями», що призвело до виникнення світової колоніальної системи. Наслідки цієї діяльності на окремих етапах історичного процесу, як «status quo», були закріплені багатосторонніми міжнародними договорами одночасно як з історико-географічними фазами, так і з історико-правовими формами (типами) світового порядку [1; 2; 8; 13; 16; 28; 34; 35; 36; 69].

В історіографії, зазвичай, виділяють такі найважливіші віхи, які в міжнародно-правовій формі зафіксували окремі етапи в еволюції понять і уявлень про «правила світового порядку», що взаємопов'язані з формуванням сучасної системи МПП і МЦП. В основному виділяють наступні історичні форми (типи) світового порядку:

- Вестфальський світовий порядок (1648-1815);
- Віденський світовий порядок (1815-1871);
- Версальський світовий порядок (1918-1939);
- Ялтинско-Потсдамській світовий порядок (1945-1991).

Також виділяють пострадянський світовий порядок, який веде відлік з 1991 року і по теперішній час, що має своє історичне коріння в ліберальному світовому порядку, згідно Атлантичної Хартії 1941 року [1; 8; 13; 34; 35; 36; 69; 70].

На додаток до цього автори повинні відзначити, що з даної історіографічної типологічної шкали черговості форм світового порядку, випала найважливіша початкова ланка, яка виникла на рубежі XV-XVI століть і визначила вектор еволюції – архаїко-правові закономірності (порядок і правила) – початок і зміну історичних форм (типів) світового порядку. Такою вихідною міжнародною формою «світового порядку, заснованого на правилах», є християнський світовий «порядок» і «правила», встановлені папськими буллами про розподіл світу: папи Сикста IV «Aeterni Regis» від 1481 року, папи Олександра VI «Inter Caetera» №2 від 1493 року і папи Юлія II від 1506 року. Згідно наведених Булл на рубежі XV-XVI століть був визначений «світовий порядок» і «правила» взаємодії всіх основних суб'єктів права – суверенних держав – в системі земної кулі, внаслідок поділу світу «по-християнськи» між Іспанією і Португалією.

Отже, саме вони передували архаїко-правовим нормам МПП у вигляді Тордесільяського, від 1494 року і Сарагоського, від 1529 року, договорів про розподіл усього світу, укладеними між технологічно розвиненими – провідними

державами того часу в області озброєнь і океанського суднобудування, якими були католицькі монархії – Іспанія і Португалія [24; 25; 26; 27; 28].

Саме глобальний «поділ світу» між Іспанією і Португалією, спочатку «de facto», а потім і «de jure», запустив загальнопланетарний процес, який відкрив собою гомологічний (типологічний) ряд, відповідно до логістики даного процесу експансії, пов'язаних між собою форм світового порядку, відповідно до понять про гомологію цивілізаційних структур та гомотопію (неперервна деформація одного об'єкта в інший) світового простору. Так, на рубежі XV-XVI століть сформувалася архаїчна глобальна структура «світового порядку, заснованого на правилах», з урахуванням умовно кулястої будови Землі і в процесі навколосвітніх експедицій конкістадорів. Однак папські булли та договори про розподіл усього світу між Іспанією і Португалією почали втрачати свою силу після загибелі іспанської «Непереможної армади» в 1588 році в результаті морської битви з Англією при спробі висадки іспанського десанту на Британські острови. Це призвело до становлення і розвитку Англії, як світової морської протестантської держави, яка приступила до модернізації (згідно з принципами англосаксонського права) вже існуючого християнського «світового порядку і правил» на шляху до створення Британської імперії напередодні Вестфальського світового порядку (1648-1815 років) [1; 8; 13; 25; 34; 35; 69; 70; 71; 72] .

Отже, в руслі природних законів розвитку ІП-структури в просторі ноосфери, почався активний процес формування систем МПП і МЦП, які, відповідно до ефекту зворотного зв'язку – «feet-back», нормативно фіксували на окремих історичних етапах форми (типи) світового порядку.

Дані історичні факти приводять нас до наступного висновку: природний процес виникнення RBIO, в умовах географічних та цивілізаційно-політичних чинників, що детермінують порядок і правила освоєння людиною глобального екологічного простору нашої планети – ноосфери, далі закономірно призводить до фіксування RBIO нормами МПП і МЦП. З точки зору діалектики: виникнення RBIO, як архаїки, завжди є первинним, що створює і встановлює традиції, а формування глобальних норм МПП і МЦП, як явище, що виникло внаслідок дії негативного зворотного зв'язку – «feet back» – в природній цивілізаційно-правовій системі, вдруге і, по можливості, функціонально підтримує і закріплює традиції [1; 13; 14; 15; 31; 32; 57; 58].

Тому без аналізу інклюзивних процесів в тріаді «порядок – правила – право» на глобальному і локально-регіональному рівні – МПП і МЦП, починаючи з часу її формування в глобальному масштабі на рубежі XV-XVI століть на різноманітні ІП-структури ноосфери, неможливо достовірно проводити моніторинг і визначити вектор розвитку даних процесів в даний час [1; 2; 4; 13; 14; 15; 16].

В силу необхідності застосування математичного апарату в подібних дослідженнях, автори прийшли до висновку, що найбільш прийнятним для вирішення поставленого завдання в області МП-прогнозування є метод, заснований на поняттях про гомологію, гомотопію, теорії груп та напівгруп перетворень. Такий підхід можна пов'язати з фактом існування гомологічної і гомотопічної інваріантності розвитку тріади (групи, або напівгрупи) «порядок – правила – право» в глобальному просторі, як системо утворюючого структурного елементу інформаційно-правового ландшафту ноосфери. Цей підхід відповідає явищу безперервності і послідовності, яке можна спостерігати в спільному розвитку

структури і функції форм (типів) світового порядку в глобальному просторі, що є співвідносними між собою [49; 50; 51].

При цьому, гомологією ми називаємо структурну і функціональну подібність об'єктів на різних рівнях системної організації природи, зокрема інформаційно-правової структури ноосфери відповідно до типів (форм) світового порядку. Поняття про гомології впорядковує такі структуровані безлічі, які знаходяться на різних ділянках хронологічної шкали, а також ієрархічних системних рівнях природи. Вони пов'язані відносинами, змінами, перетвореннями, функціями, морфізмом, в тому числі, на основі інформаційно-правових взаємодій [1; 34; 35; 36; 69].

Своєю чергою, поняття про гомотопію, визначає і встановлює просторові зв'язки між відносинами, шляхом введення параметрів порядку – уявлень про зміну фаз (типів) світового порядку в єдиному просторово-часовому континуумі. Гомотопія виражається в еквівалентності законів будови і розвитку об'єктів дослідження, відповідно до моделей різних природних і соціально-економічних процесів і явищ з точністю до гомотопічних перетворень в глобальному цивілізаційно-правовому просторі [48; 49; 50; 51].

Це допускає, з урахуванням існування природної Правової тріади «порядок – правила – право», як на локально-регіональному рівні в системі МЦП, так і на глобальному – в системі МПП, для аналізу даних процесів використання термінологічного і наукового апарату теорії перетворень груп або напівгруп, в додатку до глобального топологічного інформаційно-правового різноманіття ноосфери, згідно Моделі [4; 5; 6; 49].

У різних науках – фізичних, хімічних, географічних, геологічних і біологічних – розвиток теорії гомології йшов від описового і експериментального зіставлення об'єктів, для встановлення гомологій, до пошуку формальних – чисельних критеріїв. У сучасній біології цим займається біоінформатика, в географії – геоінформатика, а, в правових науках, цим, мабуть, повинна займатися «юридична інформатика» в контексті предмета досліджень юридичної ноосферології на основі Моделі ноосфери, яка графічно відображає суть понять про RBIS і RBIO [4; 5; 6; 40; 41; 42].

Серед вчених-правознавців, геополітиків і державних діячів, роботи яких присвячені дослідженню тенденцій розвитку світового порядку, можна, в першу чергу, назвати Х. Маккіндера, Ф.Х. Коломба, А.Т. Мехена, Р. Челлена, Ф. Ратцеля, К. Хаусхофера, С. Хантінгтона, О. Шпенглера, Енн-Марі Слотер, З. Бжезинського, Г. Кіссинджера, Дж. Ная. Також необхідно відзначити наступних авторів: Срджана Вучетича і його монографію «Англосфера» від 2011 року, а також Хела Брендса і Чарльза Еделя, які в своїй книзі «Уроки трагедії», виданої в 2019 році, виявляють занепокоєння подальшою долею США в сучасних умовах, тобто, згідно Моделі, а також в контексті подальших шляхів еволюції цивілізаційно-правової тріади «порядок – правила – право» [12; 71; 72;].

Вочевидь, що в сучасній геополітичній ситуації, RBIO повинен бути забезпечений надійним «балансом сил» – розвитком таких форм міждержавного регулювання на основі МПП і МЦП, які здатні гарантувати узгодженість міжнародних процесів в ПП-структурі ноосфери, її збереження, як RBIS, на принципах глобального конституціоналізму, ноосферізму і дотримання біологічних прав людини [40; 41; 42].

Необхідність глибокого науково-правового тлумачення поняття «правила світового порядку», в поєднанні з існуючими принципами МПП і МЦП, стало особливо актуальним після зустрічі 16 червня 2021 року в м. Женеві (Швейцарія) двох президентів: США і РФ – Дж. Байдена і В. Путіна. У контексті обговорення на зустрічі особливостей, так званого, «балансу сил» на глобальному рівні світової цивілізаційної системи, у двох сторін проявився різний понятійний підхід до правового врегулювання сучасних геополітичних викликів щодо уявлень про RBIO і RBIS [1; 7; 10; 11; 17; 19; 20].

Характерно, що, на думку міністра закордонних справ Росії С. Лаврова, твердження президентом США Дж. Байденом про існування, крім норм МПП, якими керується діяльність ООН, «ще якогось порядку, заснованого на правилах», входить в протиріччя з діяльністю ООН. Однак, тут необхідно зазначити, що структура ООН, співвідносна з ІІ-структурою ноосфери і відповідно до Моделі, лише відображає результати природного процесу виникнення, становлення і розвитку Правової тріади «порядок – правила – право» в контексті понять і уявлень про гомології і гомотопії – формах розвитку і зміни – типології чергування світових упорядкованих цивілізаційних структур [1; 2; 4; 21; 22].

Тому для вирішення цієї колізії, в понятійній системі – Правовий тріади «порядок – правила – право», потрібно визначити діалектичний взаємозв'язок і логістичну послідовність формування цих понять, і встановити, що є первинним у цій системі – «порядок», «правила» або «право». Здавалося б, все три терміни є тотожні, і, оскільки вони існують і взаємодіють в єдиному просторово-часовому континуумі, то кожен з них, може самостійно відображати факт перебування в єдиному правовому полі всіх основних суб'єктів МПП. Проте, об'єктивно встановлено, що історично, природний процес формування світового порядку на рубежі XV-XVI століть в глобальній цивілізаційно-правовій системі і традиційних правил, передував подальшому процесу встановлення норм права, відповідно до архаїчних методів «від захоплення природних ресурсів – до узаконення цих дій за фактом», відповідно до принципу «feet-back» [24; 25; 26; 27; 28; 31; 32].

Тому, і нормативна модель світової спільноти; і загальновизнані норми і принципи міжнародного права (*jus cogens*), які, як прийнято зараз вважати, виступають сутнісною моделлю таких правил; і міжнародні правові стандарти; і поведінкові установки такого порядку; і національні конституції, як внутрішньодержавні моделі такого порядку, запозичені міжнародним правом як об'єкт правової регламентації і регулювання, – не можуть самостійно без допомоги діалектичного інформаційно-правового підходу, згідно Моделі ноосфери, науково і компетентно пояснити феномен RBIS-RBIO [1; 2; 4; 5; 6; 34; 35].

Переконливо пояснити існування цього феномена можна тільки внаслідок аналізу даних процесів в єдиній Правовій тріаді «порядок – правила – право» щодо глобальної еволюції природної ІІ-структури ноосфери на Моделі, відповідно до загальних принципів і понять про гомології, гомотопії і типології окремих форм світового порядку, а також уявлень про роль зворотного зв'язку «feet-back» в природних системах [4; 5; 6; 31; 32; 36; 51].

У процесі дослідження співвідношення понять про RBIO і норми МПП і МЦП, які неформально повинні підтримувати сучасний міжнародний порядок, можна дійти до певних висновків. Слід визнати, що спроба пояснити RBIO за допомогою існуючих норм міжнародного права, або навпаки, аналіз норм

міжнародного права за допомогою тлумачення існуючого світового порядку, заснованого на правилах, без урахування просторово-часових (п'ятсотлітніх) взаємодій всіх компонентів Правової тріади «порядок – правила – право» в глобальній природній системі, яка представлена ІІІ-структурою ноосфери, в сучасних умовах не є науковою [4; 25; 26].

Дані процеси, які в глобальних масштабах виникли на рубежі XV-XVI століть, характеризуються принципом зворотного зв'язку «feet-back», як і повинно бути в складних природних динамічних системах, тому «порядок» і «правила» лише тоді можуть втілитися в «норми права», якщо їх встановлення відповідає негативному відповідному сигналу в складній природній системі. В іншому випадку при позитивному відповідному сигналі, – в силу можливої надмірності норм МПП, які неминуче творять «зайву напруженість» в системі, така система буде перебувати на шляху до деструкції і всезростаючої позитивної ентропії, тобто втрачати свою життєздатність.

Характерно, що при розгляді даної колізії з позицій юридичної ноосферології, з урахуванням існування в системі ноосфери глобального еколого-правового об'єкта, який автори ідентифікували в своїх раніше опублікованих статтях, як «топологічну двоконтурну оболонково-ядерну інформаційно-правову структуру ноосфери», подібні природні протиріччя піддаються аналізу і допускають превентивну корекцію правовими інструментами [4; 5; 6; 40; 41].

РВІО виникає природним шляхом, що було відображено в історичних працях Х. Маккіндера, А. Т. Механа, Ф. Х. Коломба, В. Вернадського, Тейяра де Шардена, Г. Вернадського, З. Бжезинського і Г. Кіссінджера. Це явище реалізується в руслі розвитку географічної і геополітичної картини світу в переддень формування ІІІ-структури ноосфери, становлення системи МПП – проростання і укорінення норм локально-регіонального права – МЦП, – в глобальній системі суб'єктів МПП. В даний час, даний феномен продовжує розвиватися відповідно до глобальних тенденцій конституціоналізму, ноосферізму і понять про біологічні права людини [4; 5; 6; 40; 41; 42].

Оскільки ноосфера являє собою складну природну систему зі зворотним зв'язком – «feet-back», первинним процесом є становлення і розвиток глобальної ІІІ-структури ноосфери на рубежі XV-XVI століть, іншими словами – «порядку» (виникнення впорядкованості), який повинен поєднуватися (корелювати) з «правилами» користування (існуючої впорядкованістю), у вигляді традицій, усталених при формуванні «порядку». Вторинним, – є виникнення на цьому природному субстраті – «права» – комплексної глобально-регіональної системи МПП і МЦП, що, згідно з принципами глобального конституціоналізму, в разі порушення норм права (співвідносні «порядку» і «правилам»), визначає і передбачає відповідальність відповідно до міжнародного та національного законодавства. Подальший розвиток тріади «порядок – правила – право», що сформувалася, відбувається в руслі еволюції самої ІІІ-структури ноосфери, згідно Моделі, в процесі інформаційно-правового обміну в тріаді (групі). Це пояснює природу уявлень про роль РВІО і РВІС в становленні норм права, що є реалізацією діяльнісно-поведінкової парадигми: «від існуючого хаосу – до виникнення порядку» [61; 62].

Як уже зазначалося авторами, глобальна ІІІ-структура ноосфери сформувалася в процесі еволюції географічної і геополітичної картини світу, яка

виникла в епоху великих географічних відкриттів: поділу світу між Іспанією і Португалією – захоплення «terra nova» – «нічийних» («terra nullius») територій на зламі XV-XVI століть. Згодом, в даний процес були залучені всі технологічно розвинені держави нашої планети, що призвело до подальшого «розділу і переділу світу» і розвитку колоніальної системи. Це визначило особливості сучасної будови «інформаційно-правової двоконтурної оболонково-ядерної структури» в системі ноосфери при зміні гомологічно і гомотопічно пов'язаних між собою форм (типів) світового порядку. У руслі даного процесу виник сучасний світовий порядок, так званий пострадянський світовий порядок, а точніше, ліберальний світовий порядок, який на окремих етапах свого становлення, відповідно до ефекту зворотного зв'язку «feet-back», отримував правову легалізацію на основі МПП, міжнародних норм МЦП і нового бачення про біологічні права людини [1; 54].

Отже, необхідно визнати, що правила світового порядку виникають природним шляхом відповідно до законів розвитку ноосфери у вигляді однієї зі складових спрямованого процесу реалізації природних прав, як окремої особистості, так і спільноти індивідів, в екологічному просторі «антропосфери – соціосфери – ноосфери», що призводить до формування ПП-структури ноосфери [66; 67; 68]. Тому метод аналізу тенденцій розвитку нового світового порядку, в який вже впроваджуються елементи ісламського світового ладу, в додатку до топологічного різноманіття ПП-структури ноосфери на даній біполярної Моделі, є найбільш ефективним науковим підходом для дослідження RBIS, тлумачення ролі доктрини RBIO в становлення норм права і МП прогнозування [4; 5; 6].

Для опису деструктивних процесів у світовій цивілізаційно-правовій системі, згідно біполярної Моделі, в разі порушення балансу сил між системними компонентами «ядра» ноосфери, в складі Росії, Індії і Китаю, і «оболонки» ноосфери (англосфера), в складі США, Великої Британії і держав-членів колишньої Британської Співдружності Націй, найважливіше значення має наукове тлумачення терміну «ентропія» [4; 37; 38; 39; 59; 71; 72].

Уявлення про «ентропію», в додатку до цивілізаційно-правових явищ, слід розглядати як показник життєвої стійкості системи і показчик спрямованості процесів, пов'язаних з динамікою «балансу сил» у геополітичній системі в умовах еволюції Правової тріади «порядок – правила – право» в просторі ноосфери, згідно Моделі. Використання даного терміну пов'язане зі змістовним навантаженням дефініції тлумачення поняття «ентропія», перш за все, в фізичних науках, так само, – як показника ступеня розвитку деструктивних процесів у всіх природних, громадських, інформаційних і правових системах. Визначення знаку ентропії (позитивного, або негативного) в зв'язку з потребами аналізу деструктивних явищ в глобальній інформаційно-правовій системі ноосфери, як природної системи зі зворотним зв'язком, має величезне практичне значення. Це необхідно для моніторингу можливого переформатування нинішнього ліберального світового порядку, а, точніше (з урахуванням папських булл 500-річної давності про «поділ світу») «християнського світового порядку» – в «ісламський світовий порядок» [25; 26; 27; 28]. Особливо актуальною ця тема стала в зв'язку з низкою «кольорових» революцій на півночі Африки і виведенням військового контингенту США з Афганістану, де до влади прийшов уряд талібів, який має намір реалізувати програму державотворення «Ісламський емірат» і активно поширювати свою «дружню ідеологію» по всьому світові [70; 73; 74; 75; 76; 77].

На протипагу подібним деструктивним тенденціям, на рівні суб'єктів МПП і МЦП, з використанням правових інструментів в поєднанні з аналізом даних явищ на Моделі ноосфери, необхідно підтримувати і розвивати тенденції до становлення глобального конституціоналізму, ноосферізму і біологічних прав людини, що, безумовно, є співвідносні з особливостями будови RBIS і традиціями RBIO [42].

Так, однією з форм забезпечення даного виду діяльності, яка на превентивній основі може нівелювати деструктивні тенденції і забезпечити підтримку «балансу сил» за допомогою зміцнення структури «оболонки» ноосфери, так званої «англосфери», згідно Моделі, є створення нового потрійного союзу військового партнерства AUCUS за участю США, Великої Британії та Австралії [23; 71; 72; 78].

На закінчення автори повинні особливо відзначити, що наразі всі спроби порушити природні процеси взаємодії компонентів Правової тріади «порядок – правила – право» відповідно до ІП-структури ноосфери можуть викликати руйнування сутнісної природи Правової тріади, що сформувалася понад 500 років тому, як RBIS у традиціях RBIO [24; 26; 28]. Жорсткий підхід до ревізії RBIS і RBIO окремими суб'єктами МПП – заперечення природно-правової історії виникнення та становлення світового порядку та правил – формування та розвитку ІП-структури ноосфери, відповідно до Моделі, неминуче призведе до загальної системної ентропії – деструкції усієї світової цивілізаційної системи з подальшим фінансовим, технологічним та гуманітарним колапсом.

Висновки. Сучасний збалансований стан ІП-структури ноосфери, згідно Моделі, що історично склався, є проявом тих самих «порядку і правил», що природно сформувалися в процесі зміни типів (форм) світового порядку, які відображені в тріаді «порядок – правила – право», що відповідає уявленням про RBIS і RBIO. Їх слід виконувати для запобігання імплузії (внутрішньої деструкції) оболонково-ядерної ІП-структури ноосфери, своєчасно нівелювати тенденції до автаркії суб'єктів МПП ядра ноосфери у вигляді Росії і Китаю, а також щоб уникнути загрози повного переформатування «християнського світового порядку» в «ісламський світовий порядок».

Тому для всебічного вивчення ролі доктрини RBIO в реалізації норм права об'єктивно необхідним виступає глибокий – інклюзивний аналіз динамічних процесів в тріаді «порядок – правила – право». Його неможливо здійснювати без дослідження архаїчних причин виникнення і розвитку МПП і МЦП, які мали місце на зламі XV-XVI століть в руслі формування глобальної топологічної двоконтурної оболонково-ядерної інформаційно-правової структури в системі ноосфери. З цією метою автори використовують розроблену ними біполярну Моделю ноосфери, яка за допомогою понять про топології глобального інформаційно-правового простору дозволяє визначити природні тенденції і виявити природні механізми підтримки примата англосаксонського права в глобальному масштабі, в контексті уявлень про RBIO і RBIS.

Однак, для ще більш детального опису цього природно-правового феномену, необхідні подальші дослідження із залученням методів, заснованих на понятті про гомології цивілізаційно-правових структур і гомотопії інформаційно-правового простору ноосфери, а також процесу правової ентропії, згідно Моделі. Це дозволить ефективно здійснювати моніторинг деструктивних тенденцій в тріаді «порядок – правила – право» і раціоналізувати вироблення консенсусних

міжнародно-правових геополітичних рішень, між суб'єктами МПП «ядра» і «оболонки» ІІ-структури ноосфери, згідно Моделі.

Дана методологія скерована на збереження стійкого розвитку світової цивілізації, яка в концепції Моделі представлена з одного боку: системоутворюючими компонентами оболонки ноосфери – суб'єктами МПП у вигляді США, Великої Британії, держав-членів Британської співдружності і їх сателітів, а з іншого боку – системоутворюючими компонентами ядра ноосфери: Росією, Індією і Китаєм. Особливе значення дана методологія набуває в умовах прояву тенденцій до переформатування ІІ-структури ноосфери: заміни архаїчної системи «християнського світового порядку» і його сучасної форми ліберального світового порядку – на «ісламський світовий порядок», що вимагає корекції ціннісних інструментів МПП і МЦП, які історично склалися на основі традиційних понять про RBIS-RBIO і системи англосаксонського права.

Перелік використаних джерел:

1. Баймуратов М.А. Международный правопорядок: концептуальные подходы к становлению понятийной характеристики. Международное публичное и частное право. 2010. № 1 (52). С. 2–10. URL: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/34950-mezhdunarodnyj-pravoporyadok-konceptualnye-podkhody-stanovleniyu-ponyatijnoj-kharakteristiki>
2. Баймуратов М.А. Місцеве самоврядування як загальний спадок людської цивілізації та важливий феномен сучасного світового конституціоналізму. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. 2011. Вип. 1. С. 58–65.
3. Международное право как основа современного миропорядка. Liber Amicorum к 75-летию проф. В.Н. Денисова: моногр. / авт. кол. : под ред. А. Мельника, С.А. Мельник, Т.Р. Короткого. Киев; Одесса: Фенікс, 2012. 878 с. URL: <https://jurkniga.ua/mezhdunarodnoe-pravo-kak-osnova-sovremennogo-miroporyadka/>
4. Баймуратов М.А., Ожерельев В.П. Міжнародне публічне право і ноосфера: на шляху до створення єдиної аналітичної моделі. Публічне право. 2019. №1 (33). С. 120–130. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/33/pdf/pp-2019-33-14.pdf>
5. Баймуратов М.А., Ожерельев В.П. Роль топологічної двоконтурної моделі ноосфери в дослідженні процесів правової глобалізації. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2020. №1. С. 8–18. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/1770/1651>.
6. Баймуратов М.А., Ожерельев В.П. Топологічна інформаційно-правова структура ноосфери – концептуальна основа ноосферного права. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2020. №4. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/1826/1706>
7. Slaughter Anne-Marie. The real new world order Foreign Affairs; New York; Sep/Oct 1997. URL: http://www.columbia.edu/itc/sipa/S6800/courseworks/real_new_slaughter.pdf
8. Киссинджер Г. Мировой порядок. Перевод. В. Желнинов, А. Милуков. AST Publishers. 2015. URL: <http://gavnosite.com/files/H.Kissinger-Word-Order.pdf>
9. Hedley Bull, The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics, Introduction and Chapters 1 – 2. URL: <http://www.olivialau.org/ir/archive/bul2.pdf>

10. Райт Николас. Великобритания и международная система, основанная на правилах. 8 сентября 2020 г. URL: <https://fpc.org.uk/the-uk-and-the-international-rules-based-system/>

11. Скотт Бен. Но что означает «порядок, основанный на правилах»? Опубликовано 2 ноября 2020. URL: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/what-does-rules-based-order-mean>

12. Брэндс Хэл, Эдель Чарльз. Уроки трагедии: государственное управление и мировой порядок. Изд-во Йельского университета, 2019. 216 с. URL: <https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/2019-04-16/lessons-tragedy-statecraft-and-world-order>

13. Баймуратов М.А. Международное публичное право: учебник. Харьков: ООО «Одиссей», 2007. 704 с.

14. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник / Відп. ред. М.О. Баймуратов. Харків: «Одиссей», 2008. 528 с.

15. Баймуратов М.А., Григорьев В.А. Муниципальная власть: актуальные проблемы становления и развития в Украине: монография. Одеса: «Юридична література», 2003. 248 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2010/BAYMURATOV_2003.pdf

16. Баймуратов М.А. Местное самоуправление на Украине как фактор интернационализации национального и конституционализации международного правопорядков. Государственная власть и местное самоуправление. 2013. №12. С. 47-55. URL: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/65165-mestnoe-samoupravlenie-ukraine-faktor-internacionalizacii-nacionalnogo-konstitucionalizacii>

17. Kausikan Bilahari. «Перспективы порядка на основе правил». Опубликовано совместно с Австралийским комитетом Совета по сотрудничеству в области безопасности в Азиатско-Тихоокеанском регионе. (CSCAP). URL: <https://asialink.unimelb.edu.au/insights/what-and-whose-rules-based-order-rbo>

18. Энтин М.Л., Энтина Е.Г. От мирового либерального порядка к нормализации международных отношений. Мировая экономика и международные отношения. 2017. Том 61. № 12. С. 5-17.

19. Подорожна Т.С. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації: дисертація д. ю. н. Спеціальність: 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. Київ, 2017. 503 с.

20. Caitlin Byrne Source: Security Challenges for Regional Security Securing the 'Rules-Based Order' in the Indo-Pacific Author (s); Vol. 16, No. 3, Special Issue: The Indo-Pacific: From Concept to Contest (2020), pp. 10-15. URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/26924333.pdf>

21. Лавров С. Россия в глобальной политике. URL: <https://globalaffairs.ru/articles/o-prave-pravah-i-pravilah/>; Коголов Ю. Лавров отметил поддержку США позиции России о балансе интересов. Российская газета. 2021. 28 июня. URL: <https://rg.ru/2021/06/28/lavrov-otmetil-podderzhku-ssha-pozicii-rossii-o-balanse-interesov.html>

22. Малькольм Чалмерс. Какие правила? Почему не существует единой «международной системы, основанной на правилах». Периодическая статья, Королевский институт объединенных служб, апрель 2019 г. URL:

<https://rusi.org/occasional-papers/Which-Rules-Why-There-Is-No-Single-Rules-Based-International-System>

23. China 'must be prepared to make the FIRST nuclear strike' in response to growing US presence in the region and AUKUS strategic partnership, senior diplomat declares. MailOnlin. Saturday, Sep 25th 2021. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10024535/China-prepared-strike-using-nukes-diplomat-says.html>

24. Международное право: учебник / отв. ред. А.Н. Вылегжанин. 2-е изд. М.: Изд-во Юрайт; ИД Юрайт, 2010. 1003 с.

25. История Средних веков: В 2т. Т. 2: Раннее Новое время: учебник / Под ред. С.П. Карпова. 6-е изд. М.: Изд-ва Моск. ун-та: Изд-во «Печатные Традиции», 2008. 432 с.

26. Испано-португальские договоры о разделе колониальных владений в 15-18 веках. Нац. Политическая энциклопедия. URL: <http://politike.ru/termin/ispanoportugalskie-dogovory.html>

27. Испано-португальские договоры о разделе колониальных владений в 15-18 веках. Большая российская энциклопедия. URL: https://bigenc.ru/world_history/text/2024326

28. Магидович И.П., Магидович В.И. Очерки по истории географических открытий. В 5-и т. Т. 2. Великие географические открытия (конец XV – середина XVII в.). 3-е изд., перераб. и доп. М.: Просвещение, 1983. 399 с.

29. Никитин А.И. Современный миропорядок: его кризис и перспективы. Полис. Политические исследования. 2018. № 6. URL: <https://www.politstudies.ru/article/5459>.

30. Шахалилов Шамансур. Мировой порядок: проблемы трансформации. Международная жизнь. Архив №9. 2016. URL: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/1737>

31. Баяндин А.В. Принципиальное значение обратной связи в природе, науке и технике. 4-й Российский философский конгресс. Философия и методология. 2005. 17 с. URL: <http://bajandin.narod.ru/Feed-back.pdf>

32. Хэммонд П. Теория обратной связи и её применения. Перевод с англ. М.А. Берманта. Под ред. Я.З. Цыпкина. М.: Государственное изд-во физико-математической литературы, 1961. 423 с.

33. Будаева С. В. Баланс сил как общий принцип равновесия в современных международных отношениях. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/balans-sil-kak-obschij-printsip-ravnovesiya-v-sovremennyh-mezhdunarodnyh-otnosheniyah>

34. Киссинджер Г. Дипломатия. Глава 1. Новый мировой порядок. М.: Изд-во АСТ, 1994. URL: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1016921>

35. Киссинджер Г. Дипломатия. Глава 31. Пересмотр структуры нового мирового порядка. М.: Изд-во АСТ, 1994. URL: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1016921>

36. Хомутилкин С.В. Исторические типы мирового порядка в ранних работах Генри Киссинджера. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/istoricheskie-tipy-mirovogo-poryadka-v-rannih-rabotah-genri-kissindzhera>

37. Седов Е. Информационно-энтропийные свойства социальных систем. URL: http://ecsocman.hse.ru/data/149/386/1217/009_SEDOV.pdf

38. Курзанов С.В. Энтропия – элемент правового регулирования. Образование и право №7, 2017. С. 188-193. URL: <http://education.law-books.ru/oip/2017/7/188-193.pdf>

39. Павлова Ю. В. Правовая энтропия : диссертация канд. юрид. наук. Специальность: 12.00.01. Владимир, 2004. 173 с. URL: <http://www.dslib.net/teoria-prava/pravovaja-jentropija.html>
40. Баймуратов М.А., Ожерельев В.П. Юридична ноосферологія як наукова і навчальна дисципліна: об'єкт, предмет і методи досліджень. «Соціальний Калейдоскоп». 2020. Том 1. №1. URL: <https://socialcaidoscope.org.ua/index.php/journal/article/view/10>.
41. Баймуратов М.А., Ожерельев В.П. Роль юридичної ноосферології у розробці наукових методів міжнародно-правового прогнозування. «Соціальний Калейдоскоп». 2020. Том 1. № 2. URL: <https://socialcaidoscope.org.ua/index.php/journal/article/view/12/10>
42. Баймуратов М.А., Ожерельев В.П. «Право на Дерево Життя»: у контексті проєкції на соматичні права людини, конституціоналізм та ноосферізм. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2021. №3. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/1908/1788>
43. Веников В.А. Теория подобия и моделирования: учеб. пособ. для вузов. М.: «Высшая школа», 1976. 479 с.
44. Кононюк А. Е. Обобщенная теория моделирования. Начала. К.1. Ч.1. Київ: "Освіта України", 2012. 602 с.
45. Самарский А.А., Михайлов А.П., Математическое моделирование: Идеи. Методы. Примеры. М.: ФИЗМАТЛИТ, 2005. 320 с.
46. Гиг Дж, ван. Прикладная общая теория систем: Пер. с англ. М.: Мир, 1981. 733 с.
47. Форрестер Д. Мировая динамика. Москва: ООО «Изд. АСТ: СПб.: Terra Fantastica, 2003. 379 с. URL: http://www.vixri.ru/d/Forrester%20Dzh.%20_Mirovaja%20dinamika.pdf
48. Махов С.А. Математическое моделирование мировой динамики и устойчивого развития на примере модели Форрестера. М.: ИПИМ им. Келдыша РАН, 2005. URL: https://www.keldysh.ru/papers/2005/prep06/prep2005_06.html
49. Вечтомов Е. М. Знакомимся с абстрактной алгеброй: полугруппы. Концепт. 2014. № 12 (декабрь). URL: https://cyberleninka.ru/article/n/znakomimsya-s-abstraktnoy-algebroy-polugruppy?gclid=EAlaIqobChMI2N-N5-p8wIVkQDmCh3hrAqdEAMYASA AEgJiWfD_BwE
50. Гомология и гомотопия географических систем /Черкашин А.К., Истомина Е.А., Владимиров И.Н., Мядзелец А.В., Мясникова С.И., Солодянкина С.В., Трофимова И.Е., Фролов А.А. Новосибирск: Изд. Гео, 2009. 352 с. URL: <https://ua1lib.org/book/3287079/9a7fad?id=3287079&secret=9a7fad>
51. Черкашин А. К. Естественная классификация географических систем: модели представления знаний. Известия Иркутского государственного университета. Серия Науки о Земле. 2020. Т. 31. С. 102-122. URL: <https://doi.org/10.26516/2073-3402.2020.31.102>
52. The first Rules Based International System (RUBIS) conference in Seoul, part funded by Global Britain Fund discussed RUBIS in Asia with WiltonPark and IFANS. From: British Embassy Seoul. Published 25 January 2018. URL: <https://www.gov.uk/government/news/rules-based-international-system-conference>
53. Jeffrey Cimmino, Matthew Kroenig. The rules-based international system. Atlantic Council Strategy Paper Series, 16.10.2020

54. Малков С. Ю. Социальная самоорганизация и исторический процесс: Возможности математического моделирования. М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 240 с.
55. Бержель Ж.-Л. Общая теория права / Под общ. ред. В.И. Даниленко / Пер. с фр. М.: Издат. дом NOTA BENE. 2000. 576 с.
56. Баймуратов М.О., Васильев Е.О. Територіальна громада та органи місцевого самоврядування України у локальній системі зовнішньоекономічної діяльності. Одеса: Фенікс, 2017. 216 с.
57. Оборотов Ю. Н. Традиции и новации в правовом развитии. Одесса: Юридична література, 2001. 157 с.
58. Оборотов Ю. Н. Традиции и обновление в правовой сфере: вопросы теории (от познания к постижению права). Одесса: Юридична література, 2002. 280 с.
59. Жульева Н.В. Понятия «самоорганизация» и «энтропия» как концептуальные средства представления термодинамической проблемы в биофизике. Вестник МГУ. Сер. 7. Философия. 2017. №5. С. 46-60. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatiya-samoorganizatsiya-i-entropiya-kak-kontseptualnye-sredstva-predstavleniya-termodinamicheskoy-problemy-v-biofizike/viewer>
60. Ерохина Ю.В. Социальная самоорганизация и механизмы регуляции социального поведения. Новые смыслы понятия «правовая энтропия». URL: <https://journals.eco-vector.com/2410-7522/article/view/18111/14518>.
61. Пригожин И., От существующего – к возникающему. М.: Наука, 1985. 328 с.
62. Пригожин И. Р., Стенгерс И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой. М.: Эдиториал УРСС, 2000. 312 с.
63. Спільна заява щодо стратегічного партнерства України та Сполучених Штатів Америки. 1 вересня 2021 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-shodo-strategichnogo-partnerstva-ukrayini-ta-s-70485>
64. Львова Є.О. Глобальний конституціоналізм: теоретичні підходи та правові виклики до формування: дисертація д. ю. н. Спеціальність 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/43834>
65. Валлерстайн Иммануил. Миросистемный анализ: Введение /пер. Н.Тюкиной. М.: Издат. дом «Территория будущего», 2006. (Серия «Университетская библиотека Александра Погорельского»). 248 с.
66. Рулан Норбер. Юридическая антропология: учебник для вузов /Ответ. редактор – член-корр. РАН, доктор юридических наук, профессор В.С. Нерсесянц. М.: Изд-во НОРМА, 1999. 310 с.
67. Ковлер А.И. Антропология права: учебник для вузов. М.: Изд-во НОРМА, 2002. 467 с.
68. Карбонье Жан. Юридическая социология. /Пер. и вступ. ст. В. А. Туманова. М.: Прогресс, 1980. 352 с.
69. Сергеев В., Казанцев А. Структуры мирового порядка: историческая типология. Виктор космополис № 1(20) весна 2008. С. 158-171. URL: http://www.intelros.ru/pdf/cosmopolis_01_2008/16.pdf
70. Гринин Л.Е. Мировой порядок в прошлом, настоящем и будущем. История и современность. 2016. №1. С. 20-62
71. Srdjan Vucetic. The Anglosphere. A Genealogy of a Racialized in International Relations. Stanford University Press, 2011. 272 с.

72. Srdjan Vucetic. *The Anglosphere beyond Security*. University of Ottawa, 2018. 13 с. URL: <https://osf.io/6pwnb/download/>

73. Жданов Н.В. Исламская концепция миропорядка. М.: Междунар. отнош., 1991. 216 с. URL: http://anl.az/el_ru/kn2014/1-664912.pdf

74. Фитуни Л.Л., Абрамова И.О. Ислам, глобальное управление и новый миропорядок. Москва: Ин-т Африки РАН, 2018. 376 с. URL: <https://ua1lib.org/book/5230671/c893db?id=5230671&secret=c893db>.

75. Юртаев В.И. Рецензия: Фитуни Л.Л., Абрамова И.О. Ислам, глобальное управление и новый миропорядок. Москва: Ин-т Африки РАН, 2018. 376 с. Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Международные отношения. 2019. Т. 19. № 4. С. 713-714. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/fituni-l-l-abramova-i-o-islam-globalnoe-upravlenie-i-novyy-miroporyadok-m-iafr-2018-376-s>

76. Абрамова И.О. Доклад «Геостратегическая схватка за Африку». Лихачевские чтения. 2019. «Мировое развитие: проблемы предсказуемости и управляемости». 23 мая 2019 г. СПб: СПбГУП, 2019. С. 26-31. URL: https://www.lihachev.ru/pic/site/files/lihcht/2019/dokladi/AbramovaIO_plen_rus_id.pdf

77. Джо Байден перед обращением к нации по Афганистану, 31 августа 2021 года. Deutsche Welle. 31.08.2021. URL: <https://www.dw.com/ru/bajden-rasskazal-ob-oshibkah-ssha-v-afganistane/a-59046348>

78. Michael Kenny, Andrew Mucok, Ben Wellings. *The Anglosphere and its Others: The English-speaking Peoples in a Changing World Order*. URL: <https://www.thebritishacademy.ac.uk/events/anglosphere-and-its-others-english-speaking-peoples-changing-world-order>

References:

1. Baymuratov M.A. Mezhdunarodnyy pravoporyadok: kontseptual'nye podkhody k stanovleniyu ponyatyynoy kharakterystyky. *Mezhdunarodnoe publychnoe y chastnoe pravo*. 2010. № 1 (52). S. 2-10. URL: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/34950-mezhdunarodnyj-pravoporyadok-konceptualnye-podkhody-stanovleniyu-ponyatijnj-kharakteristiki> [in Russian].

2. Baymuratov M.A. Mistseve samovryaduvannya yak zahal'nyy spadok lyuds'koyi tsyvilizatsiyi ta vazhlyvyi fenomen suchasnoho svitovoho konstytutsionalizmu. *Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu*. Seriya: Pravo. 2011. Vyp. 1. S. 58-65. [in Ukrainian].

3. *Mezhdunarodnoe pravo kak osnova sovremennoho myroporyadka*. Liber Amicorum k 75-letyuu prof. V.N. Denysova: monohr. / avt. kol. : pod red. A.. Mel'nyka, S.A. Mel'nyk, T.R. Korotkoho. Kyev; Odessa: Feniks, 2012. 878 s. URL: <https://jurkniga.ua/mezhdunarodnoe-pravo-kak-osnova-sovremennogo-miroporyadka/> [in Ukrainian].

4. Baymuratov M.A., Ozherel'yev V.P. Mizhнародне publichne pravo i noosfera: na shlyakhu do stvorennya yedynoyi analitychnoyi modeli. *Publichne pravo*. 2019. №1 (33). S. 120-130. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/33/pdf/pp-2019-33-14.pdf> [in Ukrainian].

5. Baymuratov M.A., Ozherel'yev V.P. Rol' topolohichnoyi dvokonturnoyi modeli noosfery v doslidzhenni protsesiv pravovoyi hlobalizatsiyi. *Naukovi zapysky Instytutu*

zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 2020. №1. S. 8-18. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/1770/1651> [in Ukrainian].

6. Baymuratov M.A., Ozherel'yev V.P. Topolohichna informatsiyno-pravova struktura noosfery – kontseptual'na osnova noosferneho prava. Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 2020. №4. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/1826/1706> [in Ukrainian].

7. Slaughter Anne-Marie. The real new world order Foreign Affairs; New York; Sep/Oct 1997. URL: http://www.columbia.edu/itc/sipa/S6800/courseworks/real_new_slaughter.pdf

8. Kyssyndzher H. Myrovoy poryadok. Perevod. V. Zhelnynov, A. Mylyukov. AST Publishers. 2015. URL: <http://gavnosite.com/files/H.Kissinger-Word-Order.pdf> [in Russian].

9. Hedley Bull, The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics, Introduction and Chapters 1 – 2. URL: <http://www.olivialau.org/ir/archive/bul2.pdf>

10. Rayt Nykolas. Velykobrytanyya y mezhdunarodnaya systema, osnovannaya na pravylakh. 8 sentyabrya 2020 h. URL: <https://fpc.org.uk/the-uk-and-the-international-rules-based-system/> [in Russian].

11. Skott Ben. No chto oznachaet «poryadok, osnovanny na pravylakh»? Opublykovano 2 noyabrya 2020. URL: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/what-does-rules-based-order-mean>

12. Brénds KHél, Édel' Charl'z. Uroky trahedyy: hosudarstvennoe upravlenye y myrovoy poryadok. Yzd-vo Yel'skoho unyversyteta, 2019. 216 s. URL: <https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/2019-04-16/lessons-tragedy-statecraft-and-world-order> [in Russian].

13. Baymuratov M.A. Mezhdunarodnoe publychnoe pravo: uchebnyk. Khar'kov: OOO «Odysey», 2007. 704 s. [in Russian].

14. Batanov O.V. Munitsypal'ne pravo Ukrainy: pidruchnyk / Vidp. red. M.O. Baymuratov. Kharkiv: «Odissey», 2008. 528 s. [in Ukrainian].

15. Baymuratov M.A., Hryhor'ev V.A. Munytsypal'naya vlast': aktual'nye problemy stanovlenyya y razvytyya v Ukrainy: monohrafiya. Odesa: «Yurydychna literatura», 2003. 248 s. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2010/BAYMURATOV_2003.pdf [in Russian].

16. Baymuratov M.A. Mestnoe samoupravlenye na Ukrainy kak faktor ynternatsyonalizatsyy natsyonal'noho y konstytutsyonalizatsyy mezhdunarodnoho pravoporyadkov. Hosudarstvennaya vlast' y mestnoe samoupravlenye. 2013. №12. S. 47-55. URL: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/65165-mestnoe-samoupravlenie-ukraine-faktor-internacionalizacii-nacionalnogo-konstitucionalizacii> [in Russian].

17. Kausikan Bilahari. «Perspektyvy poryadka na osnove pravyl». Opublykovano sovместno s Avstralyyskym komitetom Soveta po sotrudnychestvu v oblasti bezopasnosti v Azyat'sko-Tykhookeanskom rehyone. (CSCAP). URL: <https://asialink.unimelb.edu.au/insights/what-and-whose-rules-based-order-rbo> [in Russian].

18. Éntyn M.L., Éntyna E.H. Ot myrovoho lyberal'noho poryadka k normalyzatsyy mezhdunarodnykh otnoshenyy. Myrovaya ékonomyka y mezhdunarodnye otnoshenyya. 2017. Tom 61. № 12. S. 5–17. [in Russian].

19. Podorozhna T.S. Pravovyy poryadok: teoretyko-metodolohichni zasady konstytutsionalizatsiyi: dysertatsiya d. yu. n. Spetsial'nist': 12.00.01 – teoriya ta istoriya

derzhavy i prava; istoriya politychnykh i pravovykh uchen'. 12.00.02 – konstytutsiyne pravo; munitsypal'ne pravo. Kyiv, 2017. 503 s. [in Ukrainian].

20. Caitlin Byrne Source: Security Challenges for Regional Security Securing the 'Rules-Based Order' in the Indo-Pacific Author (s); Vol. 16, No. 3, Special Issue: The Indo-Pacific: From Concept to Contest (2020), pp. 10-15. URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/26924333.pdf>

21. Lavrov S. Rossyya v hlobal'noy polytyke. URL: <https://globalaffairs.ru/articles/o-prave-pravah-i-pravilah/>; Kohalov YU. Lavrov otmetyl podderzhku SSHA pozytsyy Rossyy o balanse ynteressov. Rossyyskaya hazeta. 2021. 28 yyunya. URL: <https://rg.ru/2021/06/28/lavrov-otmetil-podderzhku-ssha-pozicii-rossii-o-balanse-interessov.html> [in Russian].

22. Mal'kol'm Chalmers. Kakiye pravila? Pochemu ne sushchestvuyet yedinyo «mezhdunarodnoy sistemy, osnovannoy na pravilah». Periodicheskaya stat'ya, Korolevskiy institut ob"yedinennykh sluzhb, aprel' 2019 g. URL: <https://rusi.org/occasional-papers/Which-Rules-Why-There-Is-No-Single-Rules-Based-International-System> [in Russian].

23. China 'must be prepared to make the FIRST nuclear strike' in response to growing US presence in the region and AUKUS strategic partnership, senior diplomat declares. MailOnline. Saturday, Sep 25th 2021. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10024535/China-prepared-strike-using-nukes-diplomat-says.html>

24. Mezhdunarodnoye pravo: uchebnik / otv. red. A.N. Vylegzhanin. 2-ye izd. M.: Izd-vo Yurayt; ID Yurayt, 2010. 1003 s. [in Russian].

25. Istoriya Srednikh vekov: V 2t. T. 2: Ranneye Novoye vremya: uchebnik / Pod red. S.P. Karpova. 6-ye izd. Moskva: Izd-va Mosk. un-ta: Izd-vo «Pechatnyye Traditsii», 2008. 432 s. [in Russian].

26. Hispano-portugal'skiye dogovory o razdele kolonial'nykh vladeny v 15-18 vekakh. Nats. Politicheskaya entsiklopediya. URL: <http://politike.ru/termin/ispano-portugalskie-dogovory.html> [in Russian].

27. Hispano-portugal'skiye dogovory o razdele kolonial'nykh vladeny v 15-18 vekakh. Bol'shaya rossiyskaya entsiklopediya. URL: https://bigenc.ru/world_history/text/2024326 [in Russian].

28. Magidovich I.P., Magidovich V.I. Ocherki po istorii geograficheskikh otkrytiy. V 5-i t. T. 2. Velikiye geograficheskiye otkrytiya (konets XV – sredina XVII v.). 3-ye izd., pererab. i dop. M.: Prosveshcheniye, 1983. 399 s. [in Russian].

29. Nikitin A.I. Sovremennyy miroporyadok: yego krizis i perspektivy. Polis. Politicheskiye issledovaniya. 2018. № 6. URL: <https://mgimo.ru/upload/iblock/f5e/sovremennyy-miroporyadok-ego-krizis-i-perspektivy.pdf> [in Russian].

30. Shakhililov Shamansur. Mirovoy poryadok: problemy transformatsii. Mezhdunarodnaya zhizn'. Arkhiv №9. 2016. URL: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/1737> [in Russian].

31. Bayandin A.V. Printsipial'noye znacheniy obratnoy svyazi v prirode, nauke i tekhnike. 4-y Rossiyskiy filosofskiy kongress. Filosofiya i metodologiya. 2005. 17 s. URL: <http://bajandin.narod.ru/Feed-back.pdf> [in Russian].

32. Khemmond P. Teoriya obratnoy svyazi i yeyo primeneniya. Perevod s angl. M.A. Bermanta. Pod red. YA.Z. Tsyapkina. M.: Gosudarstvennoye izd-vo fiziko-matematicheskoy literatury, 1961. 423 s. [in Russian].

33. Budayeva S. V. Balans sil kak obshchiy printsip ravnovesiya v sovremennykh mezhdunarodnykh otnosheniyakh. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/balans-sil-kak-obshchiy-printsip-ravnovesiya-v-sovremennyh-mezhdunarodnyh-otnosheniyah> [in Russian].
34. Kissindzher G. Diplomatiya. Glava 1. Novyy mirovoy poryadok. M.: Izd-vo AST, 1994. URL: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1016921> [in Russian].
35. Kissindzher G. Diplomatiya. Glava 31. Peresmotr struktury novogo mirovogo poryadka. M.: Izd-vo AST, 1994. URL: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1016921> [in Russian].
36. Khomutinkin S.V. Istoricheskiye tipy mirovogo poryadka v rannikh rabotakh Genri Kissindzhera. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/istoricheskie-tipy-mirovogo-poryadka-v-rannih-rabotah-genri-kissindzhera> [in Russian].
37. Sedov Ye. Informatsionno-entropiynnye svoystva sotsial'nykh sistem. URL: http://ecsocman.hse.ru/data/149/386/1217/009_SEDOV.pdf [in Russian].
38. Kurzanov S.V. Entropiya – element pravovogo regulirovaniya. Obrazovaniye i pravo №7, 2017. S. 188-193. URL: <http://education.law-books.ru/oip/2017/7/188-193.pdf> [in Russian].
39. Pavlova YU. V. Pravovaya entropiya : dissertatsiya kand. yurid. nauk. Spetsial'nost': 12.00.01. Vladimir, 2004. 173 c. URL: <http://www.dslib.net/teoriaprava/pravovaja-jentropija.html> [in Russian].
40. Baymuratov M.A., Ozherel'ev V.P. Yuridichna noosferologiya yak naukova í navchal'na distsiplina: ob'ekt, predmet í metodi doslidzhen'. «Sotsial'niy Kaleydoskop». 2020. Tom 1. №1. URL: <https://socialcaidoscope.org.ua/index.php/journal/article/view/10/8> [in Ukrainian].
41. Baymuratov M.A., Ozherel'ev V.P. Rol' yuridichnoi noosferologii u rozrobtisi naukovikh metodiv mizhnarodno-pravovogo prognozuvannya. «Sotsial'niy Kaleydoskop». 2020. Tom 1. №2. URL: <https://socialcaidoscope.org.ua/index.php/journal/article/view/12/10> [in Ukrainian].
42. Baymuratov M.A., Ozherel'ev V.P. «Pravo na Derevo Zhittya»: u konteksti proyeksii na somatichni prava lyudini, konstitutsionalizm ta noosferizm. Naukovi zapiski Institutu zakonodavstva Verkhovnoi Radi Ukraïni. 2021. №3. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/1908/1788> [in Ukrainian].
43. Venikov V.A. Teoriya podobiya i modelirovaniya: ucheb. posob. dlya vuzov. M.: «Vysshaya shkola», 1976. 479 s. [in Russian].
44. Kononyuk A. Ye. Obobshchennaya teoriya modelirovaniya. Nachala. K.1. CH.1. Kiïv: "Osvita Ukraïni", 2012. 602 s. [in Russian].
45. Samarskiy A.A., Mikhaylov A.P., Matematicheskoye modelirovaniye: Idei. Metody. Primery. M.: FIZMATLIT, 2005. 320 s. [in Russian].
46. Gig Dzh., van. Prikladnaya obshchaya teoriya sistem: Per. s angl. M.: Mir, 1981. 733 s. [in Russian].
47. Forrester D. Mirovaya dinamika. M.: OOO «Izd. AST: SPb.: Terra Fantastica, 2003. 379 s. URL: <http://www.vixri.ru/d/Forrester%20Dzh.%20Mirovaya%20dinamika.pdf> [in Russian].
48. Makhov S.A. Matematicheskoye modelirovaniye mirovoy dinamiki i ustoychivogo razvitiya na primere modeli Forrestera. M.: IPM im. Keldysha RAN, 2005. URL: https://www.keldysh.ru/papers/2005/prep06/prep2005_06.html [in Russian].
49. Vechtomov Ye. M. Znakomimsya s abstraktnoy algebroy: polugruppy. Kontsept. 2014. № 12 (dekabr'). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/znakomimsya>

s-abstraktnoy-algebroy-polugruppy?gclid=EA1aIQobChMI2N-N5-p8wIVkQDmCh3hrAqdEAMYASA AEgJiWfD_BwE [in Russian].

50. Cherkashin A.K., Istomina Ye.A., Vladimirov I.N., Myadzelets A.V., Myasnikova S.I., Solodyankina S.V., Trofimova I.Ye., Frolov A.A. Gomologiya i gomotopiya geograficheskikh sistem. Novosibirsk: Izd. Geo, 2009. 352 s. URL: <https://ua1lib.org/book/3287079/9a7fad?id=3287079&secret=9a7fad> [in Russian].

51. Cherkashin A. K. Yestestvennaya klassifikatsiya geograficheskikh sistem: modeli predstavleniya znaniy. Izvestiya Irkutskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya Nauki o Zemle. 2020. T. 31. S. 102-122. URL: <https://doi.org/10.26516/2073-3402.2020.31.102> [in Russian].

52. The first Rules Based International System (RUBIS) conference in Seoul, part funded by Global Britain Fund discussed RUBIS in Asia with WiltonPark and IFANS. From: British Embassy Seoul. Published 25 January 2018. URL: <https://www.gov.uk/government/news/rules-based-international-system-conference>

53. Jeffrey Cimmino, Matthew Kroenig. The rules-based international system. Atlantic Council Strategy Paper Series, 16.10.2020. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/content-series/atlantic-council-strategy-paper-series/strategic-context-the-rules-based-international-system/> [in Russian].

54. Malkov S. YU. Sotsial'naya samoorganizatsiya i istoricheskiy protsess: Vozmozhnosti matematicheskogo modelirovaniya. M.: Knizhnyy dom «LIBROKOM», 2009. 240 s. [in Russian].

55. Berzhel' ZH.-L. Obshchaya teoriya prava / Pod obshch. red. V.I. Danilenko / Per. s fr. M.: Izdatel'skiy dom NOTA BENE. 2000. 576 s. [in Russian].

56. Baymuratov M.O., Vasil'yev Ye.O. Teritorial'na gromada ta organi místseвого samovryaduvannya Ukraїni u lokal'niy sistemí zovnishn'oyekonomichnoy díyal'nosti. Odesa: Feniks, 2017. 216 s. [in Ukrainian].

57. Oborotov YU. N. Traditsii i novatsii v pravovom razvitii. Odessa: Yuridichna literatura, 2001. 157 s. [in Russian].

58. Oborotov YU. N. Traditsii i obnovleniye v pravovoy sfere: voprosy teorii (ot poznaniya k postizheniyu prava). Odessa: Yuridichna literatura, 2002. 280 s. [in Russian].

59. Zhul'yeva N.V. Ponyatiya «samoorganizatsiya» i «entropiya» kak kontseptual'nyye sredstva predstavleniya termodinamicheskoy problemy v biofizike. Vestnik MGU. Ser. 7. Filosofiya. 2017. №5. S. 46-60. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatiya-samoorganizatsiya-i-entropiya-kak-kontseptualnye-sredstva-predstavleniya-termodinamicheskoy-problemy-v-biofizike/viewer> [in Russian].

60. Yerokhina YU.V. Sotsial'naya samoorganizatsiya i mekhanizmy regulyatsii sotsial'nogo povedeniya. Novyye smysly ponyatiya «pravovaya entropiya». URL: <https://journals.eco-vector.com/2410-7522/article/view/18111/14518> [in Russian].

61. Prigozhin I., Ot sushchestvuyushchego – k vznikayushchemu. M.: Nauka, 1985. 328 s. [in Russian].

62. Prigozhin I. R., Stengers I. Poryadok iz khaosa. Novyy dialog cheloveka s prirodoy. M.: Editorial URSS, 2000. 312 s. [in Russian].

63. Spil'na zayava shchodo strategichnogo partnerstva Ukraїni ta Spoluchenikh Shtativ Ameriki. 1 veresnya 2021 roku. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-shodo-strategichnogo-partnerstva-ukrayini-ta-s-70485> [in Ukrainian].

64. L'vova È.O. Global'niy konstitutsionalizm: teoretichní pídkhodí ta pravoví vikliki do formuvannya: disertatsíya d. yu. n. Spetsíal'níst' 12.00.02 – konstitutsíyne pravo; munítsipal'ne pravo. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/43834> [in Ukrainian].

65. Vallerstayn Immanuil. Mirosistemnyy analiz: Vvedeniye /per. N.Tyukinoy. Moskva: Izdat. dom «Territoriya budushchego», 2006. (Seriya «Universitetskaya biblioteka Aleksandra Pogorel'skogo»). 248 s. [in Russian].

66. Rulan Norber. Yuridicheskaya antropologiya: uchebnik dlya vuzov /Otv. redaktor – chlen-korr. RAN, doktor yuridicheskikh nauk, professor V.S. Nersesyants. M.: Izd-vo NORMA, 1999. 310 s. [in Russian].

67. Kovler A.I. Antropologiya prava: uchebnik dlya vuzov. M.: Izd-vo NORMA, 2002. 467 s. [in Russian].

68. Karbon'ye Zhan. Yuridicheskaya sotsiologiya. /Per. i vstup. st. V. A. Tumanova. M.: Progress, 1980. 352 s. [in Russian].

69. Sergeyev V., Kazantsev A. Struktury mirovogo poryadka: istoricheskaya tipologiya. Viktor kosmopolis № 1(20) vesna 2008. S. 158-171. URL: http://www.intelros.ru/pdf/cosmopolis_01_2008/16.pdf [in Russian].

70. Grinin L.Ye. Mirovoy poryadok v proshlom, nastoyashchem i budushchem. Istoriya i sovremennost'. 2016. №1. S. 20-62. URL: https://www.socionauki.ru/journal/files/iis/2016_1/020-063.pdf [in Russian].

71. Srdjan Vucetic. The Anglosphere. A Genealogy of a Racialized in International Relations. Stanford University Press, 2011. 272 c.

72. Srdjan Vucetic. The Anglosphere beyond Security. University of Ottawa, 2018. 13 c. URL: <https://osf.io/6pwnb/download/>

73. Zhdanov N.V. Islamskaya kontseptsiya miroporyadka. M.: Mezhdunar. otnosh., 1991. 216 s. URL: http://anl.az/el_ru/kn2014/1-664912.pdf [in Russian].

74. Fituni L.L., Abramova I.O. Islam, global'noye upravleniye i novyy miroporyadok. Moskva: In-t Afriki RAN, 2018. 376 c. URL: <https://ua1lib.org/book/5230671/c893db?id=5230671&secret=c893db> [in Russian].

75. Yurtayev V.I. Retsenziya: Fituni L.L., Abramova I.O. Islam, global'noye upravleniye i novyy miroporyadok. M.: In-t Afriki RAN, 2018. 376 s. Vestnik Rossiyskogo universiteta druzhby narodov. Seriya: Mezhdunarodnyye otnosheniya. 2019. T. 19. № 4. S. 713-714. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/fituni-l-l-abramova-i-o-islam-globalnoe-upravlenie-i-novyy-miroporyadok-m-iafr-2018-376-s> [in Russian].

76. Abramova I.O. Doklad «Geostrategicheskaya skhvatka za Afriku». Likhachevskiy chteniye. 2019. «Mirovoye razvitiye: problemy predskazuyemosti i upravlyayemosti». 23 maya 2019 g. SPb: SPbGUP, 2019. S. 26-31. URL: https://www.lihachev.ru/pic/site/files/lihcht/2019/dokladi/AbramovaIO_plen_rus_i_zd.pdf [in Russian].

77. Dzho Bayden pered obrashcheniyem k natsii po Afganistanu, 31 avgusta 2021 goda. Deutsche Welle. 31.08.2021. URL: <https://www.dw.com/ru/bajden-rasskazal-ob-oshibkah-ssha-v-afganistane/a-59046348>

78. Michael Kenny, Andrew Mucock, Ben Wellings. The Anglosphere and its Others: The English-speaking Peoples in a Changing World Order. URL: <https://www.thebritishacademy.ac.uk/events/anglosphere-and-its-others-english-speaking-peoples-changing-world-order>